ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

______Հայոց լեզվի և գրականության______
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Հերմինե Բաբուռյան /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № __16__

«__15__» ______մայիս_____ 2023 թ.

ՀԼԳ/բ-192 «ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ (ՀՆՉՅՈՒՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ)» ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ **011301.00.6 Ընդհանուր մանկավարժություն**
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ **011301.01.6 Տարրական մանկավարժություն և մեթոդիկա**
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ **մանկավարժության բակալավր**
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ **հայոց լեզվի և գրականության**
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ **հեռակա**
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ **1-ին կուրս, 2-րդ կիսամյակ**

Դասախոս(ներ) ՝ **Հասմիկ Հարությունյան**
/անուն, ազգանուն/

Էլ.հասցե/ներ՝ harutyunyanhasmikp@yandex.ru

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների.
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8. Դասավանդման մեթոդներ
9. Ուսումնառության մեթոդները
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում
14. Գնահատում
    - 14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
    - 14.2. Հարցաշար
    - 14.3. Գնահատման չափանիշներ
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. **Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում[1].**

«Հայոց լեզու. հնչյունաբանություն» դասընթացի ուսումնական փաթեթը կազմված է բակալավրի հիմնական կրթական ծրագրով «Տարրական մանկավարժություն և մեթոդիկա» մասնագիտության կրթական չափորոշիչների հենքով կազմված ուսումնական պլանի պահանջների, առարկայի բաղադրիչների հիման վրա և նպատակաուղղված է բակալավրական կրթության կազմակերպմանը, դասավանդման որակի բարձրացմանը:

«Հայոց լեզու. հնչյունաբանություն» դասընթացի ուսուցումը բարձրագույն կրթության համակարգում ապահովում է ապագա մանկավարժի՝ ժամանակակից հայերենի հնչյունաբանական համակարգի վերաբերյալ խորը և համակողմանի գիտելիքների ձեռքբերումը:

2. **Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.**

2.1. Դասընթացի նպատակն է՝

- հնչյունաբանական հիմնարար գիտելիքների մատուցում ուսանողներին:
- Դասընթացի շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ:
- Լեզվի հնչյունական կազմի, լեզվական ավելի մեծ միավորների՝ վանկի, հնչաբառի, շարույթի, հնչանախադասության, շեշտի, հնչերանգի վերաբերյալ գիտելիքների ձեռքբերում ուսանողների կողմից:
- Վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում:
- Ապագա ուսուցչին և՛ տեսական, և՛ գործնական-կիրառական կարողությունների և հմտություններով զինում:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են՝

- Սովորեցնել «Հնչյունաբանություն» դասընթացի տեսական հիմքերը և տիպաբանական բնութագիրը:
- Բացատրել արտասանվածքի վերլուծության, վանկի կազմության, տողադարձի, հնչյունափոխության, ուղղախոսության օրինաչափությունները, ուղղագրական բարեփոխումների նշանակությունը:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել վերլուծություններ և եզրահանգումներ՝ ըստ արդյունքների:
- Սովորեցնել ուսանողներին ժամանակակից հայերենի ուղղախոսական հիմունքները, շեղումները:

3. **Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները**

«Հնչյունաբանություն» դասընթացի ծրագիրը յուրացնելու համար ուսանողը պետք է ունենա միջնակարգ կրթության «Հայոց լեզու» առարկայի ծրագրով նախատեսված գիտելիքների պաշար:

---

[1] Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների:

4. **Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը[2] և /կամ կոմպետենցիաները.**

«Հնչյունաբանություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողից ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

Իմանա՝

«Հնչյունաբանություն» գիտակարգի առանցքային հասկացությունները և դրանց բովանդակությունը, դերը հայերենի կառուցվածքային տարբեր մակարդակների միավորների համակարգում, հայոց լեզվի տեսության տարբեր բաժինների հիմնադրույթները և դրանց ներքին կապերը:

Կարողանա՝

Կատարել հնչյունաբանական վերլուծություն, բնագրերի հիման վրա ճիշտ տարբերակել հնչյունափոխության բոլոր տեսակները, ուղղագրության և ուղղախոսության վերաբերյալ գիտելիքներն և ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ:

Տիրապետի՝

«Հնչյունաբանություն» դասընթացի ուսուցման կազմակերպման ժամանակակից մեթոդներին, քննադատական և ինքնաքննադատական վերլուծության առանձնահատկություններին, գիտելիքները գործնականում կիրառելու, խնդիրներ առաջ քաշելու և դրանք լուծելու հմտություններին:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա) Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝
ԳԿ3 հենքային և ընդհանուր գիտելիքներ,
ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ
Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝
ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,
ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն:

Բ) Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

ԱԿ1 մասնագիտության պատմության և հիմունքների իմացության դրսևորում,
ԱԿ2 ստացված հենքային գիտելիքների հստակ հաղորդում,
ԱԿ3 նոր տեղեկատվության՝ համապատասխան համատեքստում ընկալում և մեկնաբանում,
ԱԿ4 առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացության ցուցաբերում:

---

[2] http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf
Լրացվում է՝ «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

5. **Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում՝ ըստ աշխատաշուկայի պահանջների[3].**

«Հնչյունաբանություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն ու հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մասնագիտական գործունեության ընթացքում, աշխատելու, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և տվյալ բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու   նպատակով:

6. **Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը**

Չափանիշ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	**4 կրեդիտ/120 ժամ**

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ
Դասախոսություն	8
Գործնական աշխատանք	8
Ինքնուրույն աշխատանք	104
Ընդամենը	120
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	Հանրագումարային քննություն

7. **Ուսումնական աշխատանքների տեսակները[4]** .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների,

[3] Նշվում է, թե շրջանավարտը տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է կիրառել

[4] Թողնել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

  Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակությանհարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսւոթյուն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդոլոգիան:

  Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրա-կացություն

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

  Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են[5]՝

  - **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
  - **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
  - **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:

[5] Թողնել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

- <u>Կլոր սեղան</u> – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- <u>Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն</u> – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- <u>Նախագծերի մեթոդ</u> – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- <u>Հարցի նախապատրաստման մոդել</u> –կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- <u>Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում</u> – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- <u>Աշխատանքային տետր</u> – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- <u>Զեկույց</u> – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- <u>Հարցազրույց</u> – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են**՝[6] հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն:

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**[7]՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

---
[6] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:
[7] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների[8].

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Ժամանակակից հայոց լեզուն՝ որպես ազգային, պետական, գրական լեզու:	0,5				10
2.	Արևելահայերենի կազմավորման համառոտ ակնարկ.Ժամանակակաից հայերենի տիպաբանական բնութագիրը:	0,5		1		10
3.	Հնչյունաբանության առարկան:	0,5				10
4.	Հնչյուն և հնչույթ. հայերենի հնչյունային համակարգը:	1		1		11
5.	Վանկ, վանկի կազմությունը:	0,5		1		10
6.	Հնչյունափոխություն, տեսակները:	1		1		11
7.	Պատմական հնչյունափոխություն:	1		1		11
8.	Փոխազդեցական հնչյունափոխություն:	1		1		11
9.	Ուղղագրություն:	1		1		10
10.	Ուղղախոսություն:	1		1		10

[8] Նման է օրացուցային պլանին:

ԸՆԴԱՄԵՆԸ	8		8		104

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Գ. Ջահուկյան, Է. Աղայան, Վ.Առաքելյան, Վ.Քոսյան, Հայոց լեզու, հատոր I, Ա պրակ, Երևան,	1980
2.	Ա.Սուքիասյան, Ժամանակակից հայոց լեզու, Երևան	1982
3.	Վ.Առաքելյան, Ա.Խաչատրյան, Ս.Էլոյան, Ժամանակակից հայոց լեզու,Երևան	1979
4.	Է.Աղայան, Ընդհանուր և հայկական բառագիտություն, Երևան	1984
5.	Մ.Աբեղյան, Հայոց լեզվի տեսություն, Երևան	1965
6.	Գ. Ջահուկյան, Ժամանակակից հայերենի տեսության հիմունքներ, Երևան	1974
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Մ.Աբեղյան, Հայոց լեզվի տեսություն, Երևան	1965
2.	Գ. Ջահուկյան, Ժամանակակից հայերենի տեսության հիմունքներ, Երևան	1974
3.	Է. Աղայան, Լեզվաբանության հիմունքներ, Երևան	1987
4.	Լ.Եզեկյան, Հայոց լեզու,Երևան	2005
5.	Հայոց լեզվի զարգացումը սովետական շրջանում, Երևան	1973
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.		
2.		

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն[9]
1.	Ժամանակակից հայոց լեզուն՝ որպես ազգային, պետական,	Հայոց լեզվի զարգացման փուլերը՝ նախահայերեն, նախագրային, գրային՝ երեք շրջաններով /գրաբար, միջին հայերեն,	0,5	ՊԳ 1,2,3,4,5,6

[9] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն:

	գրական լեզու:	աշխարհաբար/:		
2.	Արևելահայերենի կազմավորման համառոտ ակնարկ.Ժամանակակից հայերենի տիպաբանական բնութագիրը:	Թեքականություն և կցականություն: Հնչյունային համակարգի տիպաբանական բնութագիրը: Քերականական համակարգի տիպաբանական բնութագիրը:	0,5	ՊԳ 1,2,3,4,5,6
3.	Հնչյունաբանության առարկան:	Հնչարտաբերական գործարաններ: Արտասանվածքի վերլուծություն:	0,5	ՊԳ 1,2,3,4,5,6
4.	Հնչյուն և հնչույթ. հայերենի հնչյունային համակարգը:	Ձայնավոր հնչյուններ, սրանց բնութագիրը: Բաղաձայն հնչյուններ, սրանց բնութագիրը, բաղաձայնների դասակարգումը:	1	ՊԳ 1,2,3,4,5,6
5.	Վանկ, վանկի կազմությունը:	Տողադարձ: Բառային շեշտ, հարաշեշտ բառեր:	0,5	ՊԳ 1,2,3,4,5,6
6.	Հնչյունափոխություն, տեսակները:	Շեշտից կախված ձայնավորների հնչյունափոխություն: Երկհնչյունների հնչյունափոխություն:	1	ՊԳ 1,2,3,4,5,6
7.	Պատմական հնչյունափոխություն:	Երկբարբառների և եռաբարբառների պատմական հնչյունափոխություն: Հնչյունի հավելում: Հնչյունի անկում: Դրափոխություն: Ամփոփում:	1	ՊԳ 1,2,3,4,5,6
8.	Փոխազդեցական հնչյունափոխություն:	Առնմանում: Տարնմանում: Համաբանություն: Ժողովրդական ստուգաբանություն:	1	ՊԳ 1,2,3,4,5,6
9.	Ուղղագրություն:	Գրաբանություն և ուղղագրություն: Ձայնավորների ուղղագրությունը: Բաղաձայնների ուղղագրությունը: Օտարազգի բառերի ուղղագրությունը: Մեծատառերի գործածությունը բաղադրյալ հատուկ անուններում: Բառերի գծիկով և անջատ գրություն: Հայոց գիրը, թվային արժեքը:	1	ՊԳ 1,2,3,4,5,6
10.	Ուղղախոսություն:	Ժամանակակից հայերենի ուղղախոսության հիմունքները: Բաղաձայնների ուղղախոսությունը: Գրքային արտասանություն: Բարբառային արտասանություն: Օտարաբան արտասանություն: Ժողովրդական ստուգաբանության հետևանքով ուղղախոսական շեղումներ:	1	ՊԳ 1,2,3,4,5,6

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[10]
2.	Արևելահայերենի կազմավորման համառոտ ակնարկ: Ժամանակակից հայերենի տիպաբանական բնութագիրը:	Թեքականություն և կցականություն: Հնչյունային համակարգի տիպաբանական բնութագիրը: Քերականական համակարգի տիպաբանական բնութագիրը:	1	Բանավոր հարցում, Գործնական վարժություններ	ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 1,2
4.	Հնչյուն և հնչույթ. հայերենի հնչյունային համակարգը:	Ձայնավոր հնչյուններ, սրանց բնութագիրը: Բաղաձայն հնչյուններ, սրանց բնութագիրը, բաղաձայնների դասակարգումը:	1	Բանավոր հարցում, Գործնական վարժություններ	ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 1,2
5.	Վանկ, վանկի կազմությունը:	Տողադարձ: Բառային շեշտ, հարաշեշտ բառեր:	1	Բանավոր հարցում, Գործնական վարժություններ	ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 1,2
6.	Հնչյունափոխություն, տեսակները: Շեշտից կախված հնչյունափոխություն:	Շեշտից կախված ձայնավորների հնչյունափոխություն: Երկհնչյունների հնչյունափոխություն:	1	Բանավոր հարցում, Գործնական վարժություններ	ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 1,2

[10] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն:

7.	Պատմական հնչյունափոխություն:	Երկբարբառների և եռաբարբառների պատմական հնչյունափոխություն: Հնչյունի հավելում: Հնչյունի անկում: Դրափոխություն: Ամփոփում:	1	Բանավոր հարցում, Գործնական վարժություններ	ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 1,2
8.	Փոխազդեցական հնչյունափոխություն:	Առնմանում: Տարնմանում: Համաբանություն: Ժողովրդական ստուգաբանություն:	1	Բանավոր հարցում, Գործնական վարժություններ	ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 1,2
9.	Ուղղագրություն:	Գրաբանություն և ուղղագրություն: Ձայնավորների ուղղագրությունը: Բաղաձայնների ուղղագրությունը: Օտարազգի բառերի ուղղագրությունը: Մեծատառերի գործածությունը բաղադրյալ հատուկ անուններում: Բառերի գծիկով և անջատ գրություն: Հայոց գիրը, թվային արժեքը:	1	Բանավոր հարցում, Գործնական վարժություններ	ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 1,2
10.	Ուղղախոսություն:	Ժամանակակից հայերենի ուղղախոսության հիմունքները: Բաղաձայնների ուղղախոսությունը: Գրքային արտասանություն: Բարբառային արտասանություն: Օտարաբան արտասանություն: Ժողովրդական ստուգաբանության հետևանքով ուղղախոսական շեղումներ:	1	Բանավոր հարցում, Գործնական վարժություններ	ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 1,2

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը[11]	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն[12]
1.	Հնչյուն և հնչույթ. հայերենի հնչյունային համակարգը:	Ձայնավոր հնչյուններ, սրանց բնութագիրը: Բաղաձայն հնչյուններ, սրանց բնութագիրը, բաղաձայնների դասակարգումը:	ռեֆերատ	Կիսամյակի ավարտ	Գրավոր հարցում	ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 1,2
2.	Հնչյունափոխություն, տեսակները:	Շեշտից կախված ձայնավորների հնչյունափոխություն: Երկհնչյունների հնչյունափոխություն: Երկբարբառների և եռաբարբառների պատմական հնչյունափոխություն: Հնչյունի հավելում: Հնչյունի անկում: Դրափոխություն: Ամփոփում: Առնմանում: Տարնմանում: Համաբանություն: Ժողովրդական ստուգաբանություն:	ռեֆերատ	Կիսամյակի ավարտ	Կլոր սեղան, բանավոր հարցում	ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 1,2

[11] Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը:
[12] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն:

3.	Ուղղագրություն:	Գրաբանություն և ուղղագրություն: Ձայնավորների ուղղագրությունը: Բաղաձայնների ուղղագրությունը: Օտարազգի բառերի ուղղագրությունը: Մեծատառերի գործածությունը բաղադրյալ հատուկ անուններում: Բառերի գծիկով և անջատ գրություն: Հայոց գիրը, թվային արժեքը:	ռեֆերատ	Կիսամյակի ավարտ	Գրավոր հարցում	ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 1,2
4.	Ուղղախոսություն:	Ժամանակակից հայերենի ուղղախոսության հիմունքները: Բաղաձայնների ուղղախոսությունը: Գրքային արտասանություն: Բարբառային արտասանություն: Օտարաբան արտասանություն: Ժողովրդական ստուգաբանության հետևանքով ուղղախոսական շեղումներ:	ռեֆերատ	Կիսամյակի ավարտ	Կլոր սեղան	ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 1,2

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում[13]

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	Համակարգիչ
Համակարգչային ծրագրեր	
Դասախոսություններ	

[13] Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար:

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[14]:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

[14]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.):

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Ժամանակակից հայոց լեզուն՝ որպես ազգային, պետական, գրական լեզու:
2.Հայոց լեզվի զարգացման փուլերը՝ նախահայերեն, նախագրային,
3.Գրային շրջաններ՝գրաբար, միջին հայերեն, աշխարհաբար:
4. Արևելահայերենի կազմավորման համառոտ ակնարկ.
5.Ժամանակակից հայերենր տիպաբանական բնութագիրը:
6.Թեքականություն և կցականություն:
7. Հնչյունային համակարգի տիպաբանական բնութագիրը:
8.Քերականական համակարգի տիպաբանական բնութագիրը:
9.Հնչյունաբանության առարկան:
10.Հնչարտաբերական գործարաններ:
11.Արտասանվածքի վերլուծություն:
12.Հնչյուն և հնչույթ:
13. Հայերենի հնչյունային համակարգը:
14.Ձայնավոր հնչյուններ, սրանց բնութագիրը:
15.Բաղաձայն հնչյուններ, սրանց բնութագիրը:
16.Բաղաձայնների դասակարգումն ըստ շարքերի:
17. Բաղաձայնների դասակարգումն ըստ ձայնի և աղմուկի հարաբերության:
18. Բաղաձայնների դասակարգումն ըստ արտաբերման եղանակի:
19. Բաղաձայնների դասակարգումն ըստ կազմության:
20.Վանկ, վանկի կազմությունը: Տողադարձ: Բառային շեշտ, հարաշեշտ բառեր:
21.Հնչյունափոխություն, տեսակները: Շեշտից կախված ձայնավորների հնչյունափոխություն:
22.Երկհնչյունների հնչյունափոխություն:
23.Պատմական հնչյունափոխություն: Երկբարբառների և եռաբարբառների պատմական հնչյունափոխություն:
24.Հնչյունի հավելում:
25.Հնչյունի անկում:
26.Դրափոխություն:
27.Ամփոփում:
28.Փոխազդեցական հնչյունափոխություն:
29.Առնմանում:
30.Տարնմանում:
31. Համաբանություն:
32.Ժողովրդական ստուգաբանություն:
33.Գրաբանություն և ուղղագրություն:
34.Ձայնավորների ուղղագրությունը:
35.Բաղաձայնների ուղղագրությունը:
36.Օտարազգի բառերի ուղղագրությունը:
37.Մեծատառերի գործածությունը բաղադրյալ հատուկ անուններում:
38.Բառերի գծիկով և անջատ գրություն:
39.Հայոց գիրը, թվային արժեքը:
40.ՈՒղղախոսություն:

41. Ժամանակակից հայերենի ուղղախոսության հիմունքները: Բաղաձայնների ուղղախոսությունը:
42.Գրքային արտասանություն:
43.Բարբառային արտասանություն:
44.Օտարաբան արտասանություն:
45.Ժողովրդական ստուգաբանության հետևանքով ուղղախոսական շեղումներ:

1. Գնահատման չափանիշները[15].

Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝
1. Մասնակցությունը դասընթացին (ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20միավոր)
- Գնահատման մեթոդը՝
  - Հաճախումների հաշվառում
- Գնահատման չափանիշները՝
  - ներկայություն:

2. Մասնակցությունը գործնական աշխատանքներին (գումարային 20միավոր)
- Գնահատման մեթոդը՝
  - Նյութի գիտական, համակարգված ձևակերպում,
  - Ինքնուրույն եզրահանգումներ, սեփական տեսակետի ներկայացում,
  - Նյութը ներկայացնելիս երկու և ավելի գիտական աղբյուրների օգտագործում,

3. Ինքնուրույն աշխատանքներ (ընդհանուր գնահատականի 20%-ը գումարային 20միավոր)
- Գնահատման մեթոդը՝
  - Ստեղծագործական մոտեցման առկայություն,
  - Հետազոտական աշխատանքի առկայություն,
  - Ինքնուրույն դատողություններ,
  - Առաջարկություններ:

4. Քննություն (ընդհանուր գնահատականի 40%-ը, կամ 40 միավոր, երկու ընթացիկ քննությունների գումարային արժեք)
- Ստուգման ձևը և գնահատման մեթոդը՝
  - հարցաշարային ընթացիկ գրավոր քննություն:
- Գնահատման չափանիշները՝
  - պատասխանել 4 հարցերին /յուրաքանչյուր հարցը 5 միավոր/, վաստակել 20 միավոր:

8 միավոր վաստակելու դեպքում ստանում է դրական գնահատական:

[15] Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման:

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ 011301.00.6 ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011301.01.6 «ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԵԹՈԴԻԿԱ»

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ ԲԱԿԱԼԱՎՐ

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

Հեռակա ուսուցման համակարգ

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ՀԼԳ/բ-192 «ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ (ՀՆՉՅՈՒՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ)»</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">4 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">1-ին կուրս, 2-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">16</td><td>Դասախոսություն</td><td>8</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td></td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td>8</td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">104</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Քննություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">հնչյունաբանական հիմնարար գիտելիքների մատուցում ուսանողներին:
Դասընթացի շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ:
Լեզվի հնչյունական կազմի, լեզվական ավելի մեծ միավորների՝ վանկի, հնչաբառի, շարույթի, հնչանախադասության, շեշտի, հնչերանգի վերաբերյալ գիտելիքների ձեռքբերում ուսանողների կողմից:
Վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում:
Ապագա ուսուցչին և՛ տեսական, և՛ գործնական-կիրառական կարողությունների և հմտություններով զինում:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.

Իմանա՝
«Հնչյունաբանություն» գիտակարգի առանցքային հասկացությունները և դրանց բովանդակությունը, դերը հայերենի կառուցվածքային տարբեր մակարդակների միավորների համակարգում, հայոց լեզվի տեսության տարբեր բաժինների հիմնադրույթները և դրանց ներքին կապերը:
Կարողանա՝
Կատարել հնչյունաբանական վերլուծություն, բնագրերի հիման վրա ճիշտ տարբերակել հնչյունափոխության բոլոր տեսակները, ուղղագրության և ուղղախոսության վերաբերյալ գիտելիքները և ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ:
Տիրապետի՝

«Հնչյունաբանություն» դասընթացի ուսուցման կազմակերպման ժամանակակից մեթոդներին, քննադատական և ինքնաքննադատական վերլուծության առանձնահատկություններին, գիտելիքները գործնականում</td></tr>
</table>

	կիրառելու, խնդիրներ առաջ քաշելու և դրանք լուծելու հմտություններին:
Դասընթացի բովանդակությունը	1. Ժամանակակից հայոց լեզուն ազգային և պետական լեզու: Հայոց լեզվի զարգացման փուլերը: 2. Արևելահայերենի կազմավորման համառոտ ակնարկ: Ժամանակակից հայերենի տիպաբանական բնութագրը: 3. Հնչյունաբանության առարկան 4. Արտասանվածքի վերլուծություն: Հնչյուն և հնչույթ: Հայերենի հնչյունական համակարգը: 5. Վանկ, վանկի կազմությունը: Տողադարձ, բառային շեշտ, անշեշտ և հարաշեշտ բառեր: 6. Հնչյունափոխություն, տեսակները: Շեշտից կախված հնչյունափոխություն: 7. Երկհնչյունների հնչյունափոխությունը: 8. Պատմական հնչյունափոխություն: 9. Փոխազդեցական հնչյունափոխություն: Ամփոփում, համաբանություն, ժողովրդական ստուգաբանություն: 10. Ուղղագրություն: Գրաբանություն և ուղղագրություն: Հայոց գիրը, թվային արժեքը: 11. Հայերենի հին ու նոր ուղղագրությունները: Ուղղագրական բարեփոխումներ (1922, 1944): 12. Ուղղախոսությ0ուն:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝ 1. Մասնակցությունը դասընթացին (ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20միավոր) ▪ Գնահատման մեթոդը՝ - Հաճախումների հաշվառում ▪ Գնահատման չափանիշները՝ - ներկայություն: 2. Մասնակցությունը գործնական աշխատանքներին (գումարային 20միավոր) ▪ Գնահատման մեթոդը՝ - Նյութի գիտական, համակարգված ձևակերպում, - Ինքնուրույն եզրահանգումներ, սեփական տեսակետի ներկայացում, - Նյութը ներկայացնելիս երկու և ավելի գիտական աղբյուրների օգտագործում, 3. Ինքնուրույն աշխատանքներ (ընդհանուր գնահատականի 20%-ը գումարային 20միավոր) ▪ Գնահատման մեթոդը՝ - Ստեղծագործական մոտեցման առկայություն, - Հետազոտական աշխատանքի առկայություն,

	- Ինքնուրույն դատողություններ, - Առաջարկություններ: 4. Քննություն (ընդհանուր գնահատականի 40%-ը, կամ 40 միավոր, երկու ընթացիկ քննությունների գումարային արժեք) ▪ Ստուգման ձևը և գնահատման մեթոդը՝ - հարցաշարային ընթացիկ գրավոր քննություն: ▪ Գնահատման չափանիշները՝ - պատասխանել 4 հարցերին /յուրաքանչյուր հարցը 5 միավոր/, վաստակել 20 միավոր: 8 միավոր վաստակելու դեպքում ստանում է դրական գնահատական:
Գրականություն	**Պարտադիր** Վ. Առաքելյան, Ա. Խաչատրյան, Ս. Էլոյան, Ժամանակակից հայոց լեզու Ս. Գյուլբուդաղյան, Հայերենի ուղղագրության պատմություն Թ. Ղարագյուլյան, Ժամանակակից հայերենի ուղղախոսությունը Գ. Ջահուկյան, Է. Աղայան, Վ. Առաքելյան, Վ. Քոսյան, Հայոց լեզու, Ա պրակ **Լրացուցիչ** Աբեղյան Մ., Հայոց լեզվի տեսություն, Զ հատոր Աբեղյան Մ., Հայոց լեզվի տեսություն, Զ հատոր Ջահուկյան Գ., Ժամանակակից հայերենի տեսության հիմունքները Գյուրջինյան Դ., Հեքեքյան Ն., Հայոց լեզու, Գործնական աշխատանքների ձեռնարկ բուհերի ուսանողների համար: Մեսրոպյան Ա., Ժամանակ. հայոց լեզվի գործնական պարապմունքների ձեռնարկ: